

Odpovědnost za vady

Určení výše nároku podle § 136 o. s. ř. není záležitostí volné úvahy nepodléhající hodnocení. Úvaha podle § 136 o. s. ř. musí být založena na zjištění takových skutečností, které vycházejí ze souvislosti posuzovaného případu a umožňují soudu učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku. Ustanovení § 136 o. s. ř. o určení výše nároků soudem podle jeho úvahy je vůči pravidlům hodnocení důkazů podle § 132 o. s. ř. v poměru speciality, i takové rozhodnutí soudu musí však splňovat požadavek náležitého zhodnocení skutečností zjištěných v průběhu dokazování, z nichž vychází úvaha soudu vedoucí k závěru o určité výši nároku, a to jak z hlediska jejich úplnosti, tak z hlediska řádného zdůvodnění myšlenkového postupu soudu, odpovídajícího obecným zásadám logiky, a tedy i jeho přesvědčivosti. Myšlenkový postup, jímž soud určí rozhodné skutečnosti a jejich zhodnocením dospěje k určitému kvantitativnímu závěru, musí být v odůvodnění jeho rozhodnutí popsán v takové míře konkrétnosti, aby byl seznatelný a přezkoumatelný. Volnost, již tímto ustanovením zákonodárce dává soudu k tomu, aby bylo možno rozhodnout i o obtížně vyčíslitelných nárocích, by se neměla přeměnit na pouhou hru s čísly, která postrádá jakoukoliv logickou provázanost se skutkovými okolnostmi, z nichž je dovozována právo na určité peněžité plnění, a to především, jsou-li k dispozici alespoň nějaké údaje, o něž soud může své úvahy opřít a na základě nichž je možno učinit přinejmenším zčásti určité vyčíslení požadovaného nároku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 4980/2014, ze dne 30.3.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce R. H., zastoupeného JUDr. P.E., advokátem, se sídlem v P., proti žalované Markop FL s.r.o., se sídlem v Ch., zastoupené JUDr. P.O., advokátem se sídlem v K.V., o zaplacení částky 491 862 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 14 C 66/2003, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2014, č. j. 25 Co 640/2013 - 642, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2014, č. j. 25 Co 640/2013-642, se v měnícím výroku o věci samé pod bodem II a ve výroci o nákladech řízení pod body III a IV zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

V souzené věci se žalobce jako objednatel domáhal po žalované jako zhotoviteli odstranění celkem 38 v žalobě specifikovaných vad díla (stavby rodinného domu) anebo slevy z ceny díla ve výši 1 728 150 Kč a dále zaplacení částky 802 567,50 Kč jako náhrady nákladů, které vynaložil v souvislosti s odstraněním vady spočívající v chybném provedení základové desky. Stran posledně uvedené částky vzal žalobu co do 310 705,50 Kč zpět a upřesnil, že za odstranění vad, jejichž příčinou byla špatně uložená základová deska, zaplatil třetí osobě částku 707 327,25 Kč, z čehož částka 215 465,25 Kč představuje majetkovou újmu spočívající ve vadném plnění jako takovém a částka 491 862 Kč majetkovou újmu spočívající v nákladech vynaložených v souvislosti s vadným plněním.

Poté, co ve věci opakovaně rozhodovaly soudy nižších stupňů a rozhodoval též Nejvyšší soud, zůstal předmětem řízení nárok na zaplacení částky 491 861,50 Kč, kterou žalobce požaduje z titulu náhrady škody vzniklé v důsledku vadného plnění zhotovitele (ve zbytku byla žaloba úspěšná zčásti, co do požadavku na odstranění 34 vad opravou nebo zaplacení částky 314 840 Kč z titulu slevy z ceny díla).

Okresní soud v Chebu rozsudkem ze dne 14. 5. 2013, č. j. 14 C 66/2003-605, žalobu na zaplacení

částky 491 861,50 Kč zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a o náhradě nákladů řízení státu.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že mezi žalobcem a žalovanou byla dne 3. 5. 1997 uzavřena (v režimu § 536 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014, dále též jen „obch. zák.“) smlouva o dílo, jejímž předmětem byla výstavba rodinného domu. Stavba byla provedena s vadami; vedle dalších vad šlo též o nedostatečné zhutnění podzákladových vrstev, o nesprávně provedenou základovou desku a o chybně řešené zaústění dešťových svodů. Tyto vady způsobily sesedání domu, začaly se objevovat trhliny ve zdech a na dlažbě a další závažné problémy. Žalobce rovněž tyto vady reklamoval a žádal jejich odstranění, když však žalovaná jeho požadavku nevyhověla, přistoupil k jejich odstranění prostřednictvím třetí osoby (jiným podnikatelem v oboru stavebnictví), což odůvodnil tím, že bylo nezbytné zabránit dalšímu znehodnocení stavby, které v důsledku prohlubujících se projevů vad pokračovalo. Ve vztahu k těmto vadám pak u žalované nárok na slevu z ceny díla neuplatnil, žádal proto soud, aby byla znaleckým posudkem určena výše hypotetické slevy, na kterou nárok nemá, a co do zbytku vynaložených nákladů mu byla přiznána jejich náhrada z titulu náhrady škody.

Soud prvního stupně vyšel ze znaleckého posudku, podle něhož veškeré vynaložené náklady souvisely s odstraňováním vad, neboť všechny práce provedené třetí osobou, včetně demontáží a zpětných montáží, bylo třeba provést, aby mohly být vady odstraněny; nelze proto práce rozdělovat na ty, kterými došlo k odstranění vadného plnění jako takového, a na ty, které měly pouze souviset s odstraňováním vady a jejichž hodnota by měla představovat náhradu škody. Tyto závěry soud prvního stupně převzal jako základ svého právního posouzení. Dovodil, že všechny činnosti provedené třetí osobou souvisely s odstraňováním vady, respektive že je bylo třeba provést, aby vada byla odstraněna, a že žalobce se o nárok na slevu z ceny díla připravil tím, že si tuto vadu odstranil sám. Vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák. pak nemůže stejný nárok požadovat s odůvodněním, že jde o škodu, která mu vznikla. Za této situace soud prvního stupně posoudil jako nadbytečné žalobcem navržené doplnění znaleckého posudku o vyčíslení hypotetické slevy odpovídající hodnotě vadného plnění (v rozdílu mezi níž a vynaloženými náklady žalobce spatřuje škodu vzniklou v důsledku vadného plnění).

Krajský soud v Plzni k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně potvrdil pouze v části zamítavého výroku o věci samé co do částky 193 512,50 Kč (výrok pod bodem I) a ve zbývajících částech tohoto výroku jej změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobci částku 298 349 Kč (výrok pod bodem II). Ve výroku o nákladech řízení státu tento rozsudek potvrdil (výrok pod bodem III) a rozhodl, že účastníci nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů řízení před soudy všech stupňů (výrok pod bodem IV).

Odvolací soud především zdůraznil (s odkazem na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 556/2003, jenž je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, dostupný na <http://nsoud.cz>), že objednatel nemá právo odstranit vady sám nebo je nechat odstranit a domáhat se po zhotoviteli úhrady nákladů takového odstranění, pokud nebyl takový způsob vypořádání práv z odpovědnosti za vady sjednán, proto z nákladů, které vynaložil na opravy vad, mu nemůže příslušet k náhradě to, co mohl požadovat z titulu slevy z ceny, neboť tomu brání § 440 odst. 2 obch. zák. Neshledal však správným závěr soudu prvního stupně, vycházející ze znaleckého posudku, že vše, co bylo vynaloženo a oceněno znalcem částkou 596 698 Kč, by představovalo slevu z ceny díla a žalobci tedy nemůže příslušet ničeho z titulu náhrady škody. Zdůraznil, že výše slevy musí být ve smyslu § 439 odst. 1 obch. zák. určena jako rozdíl hodnot vadného a bezvadného plnění, a konstatoval, že podle poznatků z jeho rozhodovací činnosti sleva z ceny díla, jež bývá znalci zpravidla určována u staveb, nedosahuje prakticky nikdy výše nákladů na odstranění vad. Poukázal na to, že judikaturou není dosud jednoznačně určeno, že by právě rozdíl mezi náklady vynaloženými

na odstranění vady a slevou připadající na tyto vady mohl objednateli příslušet z titulu náhrady škody, a usoudil, že takový nárok nelze vyloučit. Vyjádřil názor, že škodou, na jejíž náhradu má žalobce nárok, jsou ty náklady, které nepřipadají přímo na opravu samotné vady, nýbrž jde o náklady související, tj. náklady demontáží, montáží, doprav a celkové režie, a dále náklady vynaložené na opravy toho, co v důsledku vad díla bylo na něm následně znehodnoceno, tj. další, následná škoda. Dovodil, že v souzené věci je velmi těžko určitelné, co jednotlivé položky z prací provedených třetí osobou představují, nicméně lze usoudit, že nikoliv všechny tyto práce připadají na opravy samotných vad díla; nepochybně bylo opravováno i to, co bylo znehodnoceno až v důsledku vad, tak např. náklady na výměnu dlažby na terase a schodiště, které mohly být samy o sobě provedeny řádně a poklesly v důsledku nedostatečného zhutnění půdy, jsou další škodou, která žalobci vznikla v důsledku vadného plnění. Odvolací soud má proto za prokázáno, že žalobci vznikla i škoda, jež by nebyla kryta slevou, a odpovědnost žalované za škodu je dána.

Přesné určení, co z nákladů, jež bylo nutno vynaložit na odstranění reklamovaných vad, připadá na odstranění vad jako takových a co na odstranění škod způsobených vadným plněním, shledal odvolací soud prakticky nemožným. Zároveň posoudil jako neurčitelné, co by mohlo připadat na slevu, jak ji specifikuje § 439 obch. zák. Proto s odkazem na § 136 o. s. ř. určil výši plnění podle své úvahy, přičemž za základ vzal závěr znalce o celkové výši nákladů vynaložených na odstranění vad, tj. částku 596 698 Kč, a výši slevy a způsobené škody určil jednou polovinou. Na základě toho uzavřel, že žalobci přísluší nárok na náhradu škody ve výši 298 349 Kč.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, výslovně ve výrocích pod body II, III a IV, podle obsahu však toliko v měnícím výroku o věci samé pod bodem II. Splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že odvolací soud se odchýlil od jí označené ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v řešení tří otázek, totiž otázky uspokojení nároků z vadného plnění prostřednictvím náhrady škody vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák., otázky přezkumu správnosti odborných závěrů znaleckého posudku soudem a otázky předpokladů pro určení výše plnění úvahou soudu podle § 136 o. s. ř.

V rámci vymezení dovolacího důvodu dovolatelka brojí proti posouzení, podle něhož náklady montáží, demontáží, doprav a režie nepatří mezi náklady vynaložené na odstranění vad. S poukazem na závěry vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1618/2001, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo sešitu 6, ročník 2003, pod číslem 94, a v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck (dále též jen „Soubor“), pod číslem C 1865, prosazuje názor, že náklady na přípravné práce, které bylo nezbytné provést, aby vada mohla být odstraněna, např. demontáž zámkové dlažby, byly vynaloženy v souvislosti s odstraňováním vad díla, nelze je tudíž uplatňovat jako tzv. další škodu, která vznikla v důsledku vad díla. Vytýká v té souvislosti odvolacímu soudu, že v rozporu s rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010, a ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2702/2010, revidoval odborné závěry znaleckého posudku, podle nichž práce provedené třetí osobou souvisely s odstraněním vad díla. S poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1299/2008, zpochybňuje existenci předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř., neboť má za to, že výši plnění lze určit znaleckým posudkem a tak se i stalo, a namítá, že odvolací soud si v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, např. s rozsudky ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007, a ze dne 24. 02 2011, sp. zn. 25 Cdo 3768/2008, pro určení výše plnění postupem podle § 136 o. s. ř. neopatřil potřebná skutková zjištění a neuvedl, jakými úvahami se při něm řídil.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc (zřejmě v tomto rozsahu) vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se ve svém vyjádření k dovolání ztotožňuje s právními závěry odvolacího soudu, popírá

použitelnost dovolatelkou citované judikatury v souzené věci a zpochybňuje oprávněnost dovolacích námitek.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu jen tehdy, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

V otázce posouzení povahy nákladů, které bylo nutno vynaložit, aby vada mohla být odstraněna, se odvolací soud od dovolatelkou označené judikatury neodchýlil. V rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1618/2001 Nejvyšší soud otázku právní povahy tohoto typu nákladů neřešil, neboť k tomu neměl důvod; v tam souzené věci šlo o odstranění vady laku vozidla cestou odstranění vadného laku a novým nalakováním, tedy o činnosti spočívající v odstranění samotné vady. Především však na řešení této právní otázky napadené rozhodnutí nezávisí. Odvolací soud, byť se též touto otázkou výslovně zabýval, založil své rozhodnutí na úvaze, dovolatelkou též zpochybněné, že z nákladů, které žalobce vynaložil na opravy vad, mu vzhledem k § 440 odst. 2 obch. zák. nemůže příslušet z titulu náhrady škody to, co mohl požadovat z titulu slevy z ceny díla. Otázkou, jak se promítne § 440 odst. 2 obch. zák. v situaci, kdy zhotovitel nevyhoví důvodně uplatněnému požadavku objednatele na bezplatné odstranění vady díla opravou a náklady účelně a předvídatelně vynaložené na odstranění této vady převyšují slevu z ceny díla odpovídající této vadě, se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval, co do řešení této otázky hmotného práva tudíž shledal dovolání důvodným.

Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným též v otázce aplikace § 136 o. s. ř., neboť dovolatelka odvolacímu soudu důvodně vytýká, že se při řešení otázky předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř. a při určení výše plnění úvahou podle tohoto ustanovení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud tedy přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska dovolatelkou vymezeného důvodu (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.) a dovolání shledal důvodným, byť nikoliv všem dovolacím námitkám lze přisvědčit. Nejprve se zabýval správností právního posouzení odvolacího soudu při řešení shora uvedené otázky hmotného práva vztahující se k základu uplatněného nároku.

Podle § 564 věty první obch. zák. při vadách díla platí přiměřeně § 436 až 441.

Podle § 436 obch. zák. platí, že je-li dodáním zboží s vadami porušena smlouva podstatným způsobem (§ 345 odst. 2), může kupující: a) požadovat odstranění vad dodáním náhradního zboží za zboží vadné, dodání chybějícího zboží a požadovat odstranění právních vad, b) požadovat odstranění vad opravou zboží, jestliže vady jsou opravitelné, c) požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo d) odstoupit od smlouvy (odstavec 1). Volba mezi nároky uvedenými v odstavci 1 kupujícímu náleží, jen jestliže ji oznámí prodávajícímu ve včas zasláném oznámení vad nebo bez zbytečného odkladu po tomto oznámení. Uplatněný nárok nemůže kupující měnit bez souhlasu prodávajícího. Neodstraní-li prodávající vady zboží v přiměřené dodatečné lhůtě nebo oznámí-li před jejím uplynutím, že vady neodstraní, může kupující odstoupit od smlouvy nebo požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny (odstavec 2, věta první, druhá a čtvrtá). Neoznámí-li kupující volbu svého nároku ve lhůtě uvedené v

odstavci 2, má nároky z vad zboží jako při nepodstatném porušení smlouvy (odstavec 3). Vedle nároků stanovených v odstavci 1 má kupující nárok na náhradu škody, jakož i na smluvní pokutu, je-li sjednána (odstavec 4).

Podle § 437 obch. zák. je-li dodáním zboží s vadami smlouva porušena nepodstatným způsobem, může kupující požadovat buď dodání chybějícího zboží a odstranění ostatních vad zboží, nebo slevu z kupní ceny (odstavec 1). Požaduje-li kupující odstranění vad zboží, nemůže před uplynutím dodatečné přiměřené lhůty, kterou je povinen poskytnout k tomuto účelu prodávajícímu, uplatnit jiné nároky z vad zboží, kromě nároku na náhradu škody a na smluvní pokutu, ledaže prodávající oznámí kupujícímu, že nesplní své povinnosti v této lhůtě (odstavec 3). Neodstraní-li prodávající vady zboží ve lhůtě vyplývající z odstavce 3 nebo 4, může kupující uplatnit nárok na slevu z kupní ceny nebo od smlouvy odstoupit Zvolený nárok nemůže kupující bez souhlasu prodávajícího měnit (odstavec 5).

Ustanovení § 439 odst. 1 obch. zák. určuje, že nárok na slevu z kupní ceny odpovídá rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo zboží bez vad, a hodnotou, kterou mělo zboží dodané s vadami, přičemž pro určení hodnot je rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění.

Podle § 440 obch. zák. se nároky z vad zboží nedotýkají nároku na náhradu škody nebo na smluvní pokutu (odstavec 1, věta první). Uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží podle § 436 a 437, nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu (odstavec 2).

Podle § 373 obch. zák. platí, že kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Podle § 379 obch. zák. nestanoví-li tento zákon jinak, nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk. Nenahrazuje se škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvíдалa nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči.

Obchodní zákoník v § 436 odst. 4 a § 440 odst. 1 výslovně zakotvuje právo objednatele na náhradu škody, která mu byla způsobena vadným plněním, a v § 440 odst. 2 stanoví meze využití tohoto institutu pouze v tom ohledu, že reparace určité újmy prostřednictvím náhrady škody je vyloučena tam, kde lze (popřípadě bylo lze) dosáhnout totožného uspokojení uplatněním některého z nároků z vadného plnění (srov. obdobně již rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2247/200, ze dne 3. 4. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1180/2000, a ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3966/2011). Zákonodárce tu prostřednictvím preference práv z vadného plnění vymezuje toliko cestu, kterou je objednatel oprávněn uspokojení dosáhnout, nejde však o omezení celkového rozsahu uspokojení. Právní úprava tu vychází ze zásady plné reparace způsobené újmy, neboť na objednatele nemají být bezdůvodně přednášeny důsledky vadného plnění zhotovitele. Objednatel musí mít právní možnost dosáhnout náhrady veškeré újmy, která mu vznikla v důsledku vadnosti plnění; v rozsahu, v němž nelze uspokojení dosáhnout uplatněním nároků z vad, má nárok na uspokojení z jiných právních důvodů, zejména z titulu náhrady škody (ve výši, v níž byl její vznik předvídatelný, srov. § 379 obch. zák.).

Vzhledem k § 436 odst. 1, popř. § 437 odst. 1 obch. zák., ve spojení s § 564 větou první obch. zák. má objednatel v případě vad díla (nerozhodne-li se od smlouvy o dílo při jejím podstatném porušení odstoupit a jsou-li vady opravitelné) právo volby mezi požadavkem na odstranění vad opravou a požadavkem na přiměřenou slevu z ceny díla. Zvolí-li nárok na odstranění vad opravou, zhotovitel

však vady díla v přiměřené dodatečné lhůtě neodstraní nebo oznámí před jejím uplynutím, že vady neodstraní, pak se již omezující dopad § 440 odst. 2 obch. zák. nevztahuje na to uspokojení, které spočívá právě v odstranění vad. Jestliže se objednatel tohoto uspokojení (odstranění vad opravou) nedomohl uplatněním práva z vad, může se jej domáhat z jiného právního titulu, v daném případě z titulu náhrady škody. Limitem ovšem zůstává možnost dosáhnout totožného uspokojení, byť zčásti, uplatněním ostatních práv z vadného plnění, která objednateli svědčí podle § 436 odst. 2 věty čtvrté, popřípadě podle § 437 odst. 5 obch. zák., tedy (nezvolí-li ani za těchto okolností možnost odstoupit od smlouvy) uplatněním nároku na slevu z ceny díla, určenou ve smyslu § 439 odst. 1 obch. zák. jako rozdíl mezi hodnotami vadného a bezvadného plnění.

Jestliže tedy zhotovitel nevyhoví důvodně uplatněnému požadavku objednatele na bezplatné odstranění vady díla opravou a náklady účelně a předvídatelně vynaložené na odstranění této vady převyšují slevu z ceny díla odpovídající této vadě, jsou tyto náklady v rozsahu převyšujícím slevu z ceny újmou reparaovatelnou prostřednictvím náhrady škody.

Východiskem této úvahy je - vedle zásady plné reparace újmy způsobené vadným plněním - teze, že stav, kdy nelze uspokojení objednatele dosáhnout uplatněním nároku na odstranění vady opravou ve smyslu § 440 odst. 2 obch. zák., nastal již tehdy, když objednatel tento nárok u zhotovitele důvodně uplatnil (oznámil mu příslušnou volbu a vyzval jej k plnění) a ten mu nevyhověl (vady v příslušné lhůtě neodstraní, popřípadě oznámil před jejím uplynutím, že vady neodstraní). Takové pojetí především odpovídá významu, v jakém je slovní spojení „uplatnění nároku“ v obchodním zákoníku užíváno v souvisejících § 436 odst. 2 a § 437 odst. 5. V nich se „uplatněním nároku“ zcela zřejmě nemá na mysli až uplatnění daného nároku u soudu (tak jak je tomu např. v § 391 odst. 1, 402, 404 a 405 odst. 1 obch. zák. v rámci úpravy běhu promlčecí doby), nýbrž již jednostranný právní úkon kupujícího (popř. objednatele) adresovaný prodávajícímu (popř. zhotoviteli). Opačný výklad by ostatně neobstál z pohledu obecných právních principů; v situaci, kdy zhotovitel splnit svou povinnosti odmítl a vadu neodstraní, nelze po objednateli spravedlivě požadovat (takový požadavek by vedl k absurdním důsledkům), aby se musel pro zachování jiných práv podle § 440 odst. 2 obch. zák. nejprve splnění domáhat v soudním řízení, včetně řízení vykonávacího, a vyčkat jejich bezvyslednosti. Účelem § 440 odst. 2 ve spojení s § 564 větou první obch. zák. nepochybně není znemožnit objednateli dosažení efektivního uspokojení nároků na reparaci celkové újmy způsobené porušením smlouvy a nutit ho snášet po celou dobu potenciálně dlouhotrvajícího soudního řízení důsledky neopravené vady.

Založil-li tedy odvolací soud svoji úvahu na tom, že vynaložené náklady na provedení opravy lze za daného stavu žalobci přiznat z titulu náhrady škody ve výši, ve které převyšují částku, která by odpovídala slevě z ceny (ovšem za splnění předpokladu jejich účelnosti a předvídatelnosti), nejde o nesprávné právní posouzení věci. V tomto ohledu tedy Nejvyšší soud dovolání důvodným neshledal.

Nad rámec uvedeného považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout nejen to, že ve světle jeho judikatury právo na náhradu škody není podmíněno uplatněním nároku na slevu z ceny díla (srov. např. usnesení ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2148/2010), nýbrž zejména též že v situaci, kdy zhotovitel odmítl vyhovět důvodnému požadavku na odstranění vad díla, může objednatel požadovat slevu i dodatečně, bez ohledu na to, zda vadu již nechal odstranit třetí osobou (srov. rozsudek ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014, schválený dne 13. 1. 2016 občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu k uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu).

Zbývá posoudit správnost právního posouzení odvolacího soudu při řešení otázky procesního práva, vztahující se k výši nároku.

Podle § 136 o. s. ř. lze-li výši nároku zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec,

určí ji soud podle své úvahy.

Otázkou předpokladů pro určení výše plnění úvahou soudu podle § 136 o. s. ř. se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku sp. zn. 23 Cdo 1299/2008, jímž argumentuje dovolatelka, a to ve vztahu k výši slevy z ceny díla. Dovodil, že nejde o situaci, kdy by výši slevy nebylo možné zjistit, popřípadě by její zjištění bylo spojeno s nepoměrnými obtížemi, jsou-li s ohledem na výši vymáhané slevy náklady na zjištění její výše, například znaleckým posudkem, úměrné, a uzavřel, že předpoklady pro aplikaci § 136 o. s. ř. nejsou splněny v těch případech, kde lze výši plnění zjistit prostřednictvím znaleckého posudku a náklady na jeho pořízení nejsou neúměrné výši plnění, jež je v řízení požadováno.

V souzené věci byl znalecký posudek vypracován. Závěr o tom, že určité právně významné skutečnosti, k jejichž posouzení je třeba odborných znalostí (srov. § 127 odst. 1 o. s. ř.), je prakticky nemožné zjistit, by měl vyplynout právě ze znaleckého posudku. Měl by to být soudní znalec, kdo se kvalifikovaně, na základě svých odborných znalostí vyjádří v tom ohledu, že na základě podkladů, které jsou k dispozici, nelze dospět k exaktním výsledkům; i takový závěr je výsledkem odborného posouzení. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 956/2002, shledal nesprávným postup odvolacího soudu, jenž při posouzení skutečností, k nimž je zapotřebí odborných znalostí, nevyšel ze znaleckého posudku či odborného vyjádření a aplikoval § 136 o. s. ř., aniž bylo zjištěno, kolik by činily náklady na vypracování znaleckého posudku či odborného vyjádření a aniž by bylo vyjádřením znalce či odborným vyjádřením doloženo, že za daného stavu nelze takový posudek vypracovat.

To, že předložený znalecký posudek neskýtá podklad pro potřebná skutková zjištění, přitom může být důsledkem například té skutečnosti, že se znalci nedostalo přesného zadání anebo že znalec přes pregnantně formulované zadání nezodpověděl položené otázky důsledně; k řešení situace, kdy ze znaleckého posudku požadované posouzení nevyplývá, má soud příslušné procesní nástroje (srov. k tomu blíže např. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010). Závěr odvolacího soudu o nemožnosti zjistit výši plnění je tudíž předčasný, přičemž délka řízení, již argumentuje, je z hlediska předpokladů pro aplikaci § 136 o. s. ř. právně bezvýznamná.

Odvolací soud se však od ustálené judikatury odchýlil též při samotném myšlenkovém postupu, jímž dospěl k výši plnění, jestliže určil výslednou částku náhrady škody právě jednou polovinou z celkové výše nákladů vynaložených na odstranění vad, přičemž žádnou úvahou nepodložil (ani náznakem nevysvětlil), proč zvolil právě tento poměr a nikoliv jiný.

Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje, že určení výše nároku podle § 136 o. s. ř. není záležitostí volné úvahy nepodléhající hodnocení. Úvaha podle § 136 o. s. ř. musí být založena na zjištění takových skutečností, které vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu a umožňují soudu učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku (srov. např. rozsudek ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 871/2006, uveřejněný v Souboru pod číslem C 5987, a rozsudky ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007, a ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 5462/2007). Ustanovení § 136 o. s. ř. o určení výše nároků soudem podle jeho úvahy je vůči pravidlům hodnocení důkazů podle § 132 o. s. ř. v poměru speciality, i takové rozhodnutí soudu musí však splňovat požadavek náležitého zhodnocení skutečností zjištěných v průběhu dokazování, z nichž vychází úvaha soudu vedoucí k závěru o určité výši nároku, a to jak z hlediska jejich úplnosti, tak z hlediska řádného zdůvodnění myšlenkového postupu soudu, odpovídajícího obecným zásadám logiky, a tedy i jeho přesvědčivosti. Myšlenkový postup, jímž soud určí rozhodné skutečnosti a jejich zhodnocení dospěje k určitému kvantitativnímu závěru, musí být v odůvodnění jeho rozhodnutí popsán v takové míře konkrétnosti, aby byl seznatelný a přezkoumatelný (srov. rozsudky ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2203/2010, a ze dne 2. 10. 2012, sp. zn. 32 Cdo 1669/2012). V rozsudku ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4238/2011, pak k tomu Nejvyšší soud blíže vysvětlil, že volnost, již tímto ustanovením

zákonodárce dává soudu k tomu, aby bylo možno rozhodnout i o obtížně vyčíslitelných nárocích, by se neměla přeměnit na pouhou hru s čísly, která postrádá jakoukoliv logickou provázanost se skutkovými okolnostmi, z nichž je dovozována právo na určité peněžité plnění, a to především, jsou-li k dispozici alespoň nějaké údaje, o něž soud může své úvahy opřít a na základě nichž je možno učinit přinejmenším zčásti určité vyčíslení požadovaného nároku

Způsob, jakým odvolací soud k výsledné částce dospěl, nasvědčuje tomu, že šlo nikoliv o úvahu kvalifikovanou, nýbrž o úvahu volnou, přičemž pouhou volnou úvahou výši nároku ve světle citovaných judikatorních závěrů určit nelze (srov. v obdobné věci závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2601/2008).

Pokud by v souzené věci nebylo možno ani za pomoci znaleckého posudku zjistit skutečnosti rozhodné pro výši plnění, bude třeba využít odborných znalostí znalce pro zjištění takových skutečností, které soudu umožní učinit určité kvantitativní závěry využitelné pro určení výše plnění kvalifikovanou úvahou (srov obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2702/2010). Lze ostatně znalci pro takový případ výslovně zadat provedení kvalifikovaného odhadu založeného na jeho odborných znalostech a profesních zkušenostech v dané oblasti, o který pak soud může svou úvahu při aplikaci § 136 o. s. ř. opřít.

Z uvedených důvodů nezbývá než uzavřít, že v tomto ohledu napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1) a nemůže tudíž obstát.

Vzhledem k závěrům, v něž vyústil dovolací přezkum, by bylo nadbytečným a tudíž procesně nevhodným zabývat se též otázkou, zda odvolací soud při hodnocení znaleckého posudku zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí o věci.

Protože změnu tohoto rozhodnutí dosavadní výsledky řízení neumožňují [§ 243d písm. b) o. s. ř.], Nejvyšší soud, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v napadeném měnicím výroku o věci samé podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.), a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)